

اداره مخطوطات

نام کتاب: صد باب در اسطرلاب

مولف متن: سید نورالله شوشتری محشی

شارح ... مترجم ...

تاریخ تحریر: دوم شعبان ۱۲۶۲ ق نوع خط: شکسته نستعلیق تعداد سطر: ۱۴

نام کاتب: ۱۲۶

موضوع: نجوم زبان: فارسی عدد اوراق: ۷۶

طول: ۲۱ عرض: ۱۵ شماره عمومی: ٤١٩٨٤

وقفی / خریداری: محمد ایرانی مجرد تاریخ وقف: بهمن ۱۳۵۰

ملاحظات

صد باب سید نور الله شوشتری

بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین

حمد بی حد و ثنای بی عد قادر بی انبازی را سزد که بدایع فطرت و صنایع حکمت الطاف سماوات سبع بوسیله دوائر و رابطه عمد
بید قدرت برافراشت و صفایح صحایف افلاک را بجواهر زواهر کواکب ثواقب از ثوابت و سیارات
علمی که از خفایای ضمیر عنکبوت وصول به درجه حقایق آن دارد واقف و دانا است دیگر کار
دقایق اسطرلاب فطرت موجودات را در دوایر قیومی که ارتفاع آفتاب جلالش از سمت الحضیض
سموات و ارضین به انحراف و میل مبرا است کریمی که مرحمت الکرام دایم فرمود ارواح فیض قدسی و انبیا
قدسی که شعاع آفتاب معرفتش بر ثقبه بصر اهل بصیرت نتابد و جهت ارتفاع صنعش بر دفتر کرسی
عبری گذر کند حاکمی که بهام خطهای حوادث را امری مقنطرات قضایا بر کمال صحیفه
سه تری داد مقسمی که رقوم انواع اجسام موالید ثلثه را از ترکیب عناصر اربعه بر لوح مجره عالم
زمین مرقوم و منقش کرد ابنه صلوات نامیات و تحیات زاکیات بر روان جام انبیا
و قطب فلک اصطفا صلوات الله علیه و آله که از مطالع افلاک قدس ملک و ملکوت بر اوج
اهرام آسمان همچو آفتاب ارتفاع شعاع بر کفار به خطوط لطف مبتدل گشت حاجی دوران
حمایت و پناه نسبه اعضاده با سیر بعثت او گریخت و بس بنجات در سطح
کاینات ماند و هر کس که بمقدم آستانه ارشادت بر کشتی و معجزات درپا

صلوات

و غوایت اسیر و مبتلا گشت صلوات الله و سلامه علیه و علی آله الطاهرین الکرام الی
یوم القیام و سلم تسلیما کثیرا اما بعد بر نظر اصحاب بصیرت و ارباب
بصیرت پوشیده نماند که علم اسطرلاب شریف ترین علوم ریاضی است چه اکثر
معرفت آن متضمن فواید امور دینی و دنیوی است اما فواید معرفت آن در امور دینی
دانستن اوقات نماز در روزه و معرفت سمت قبله است و اما فواید معرفت آن در امور دنیوی
دانستن مطالع موالید انسان است و شناختن اوقات و ساعات سعد و نحس در حل اختیارات
و کیفیت مهمات چه اگر کسی از این علم شریف با بهره باشد و استقبال نماید در مهمات
مناسبه با هر یک ساعات و اوقات و مناسب مهمات بود و آن امر بوجه احسن و اسهل
منتهی شود دیگر آنکه اطلاع بر رابحه طالع هر کس قابلیت و استعداد او از اوصاف
صوری و اخلاق معنوی چون طهارت و عبادت و فراست و کیاست
و بلادت و بلاهت و خباثت و معصیت و خست و شرف و غیره معلوم می شود
و بسیار از ارباب سلطنت ماضیه و ملوک سالفه این علم شریف رغبت نموده اند از بهر چند معنی
اول آنکه قوت و سعادت طالع خود بشناسند دوم آنکه [illegible] قوت و ضعف طالع
اعادی ایشان معلوم گردد دیگر آنکه بر کیفیت حالات و ولایات و اقالیم و ظهور

همه ستاره بود اندک مقوس آنکه در میان است روشن است
و برخی گرد آید آنرا قلب العقرب خوانند و ستارهٔ دیگر است
روشن که بر میان آسمان گذرد با او ستارهٔ خرد بر مثال مثلث خرد
متساوی الاضلاع باشد و عوام آن را دیک پایه خوانند و در آخر
تا بنات برسمت الراس بود آن را نسر واقع
گویند و در مقابل نزدیک کنارهٔ مجره ستارهٔ
روشن بود میان خطی مستقیم عوام آن را
شاهین ترازو خوانند
گویند چون ماهی نسر
قاعده سازند کوکبی تاریک تراز
هم بر مثال مثلثی متساوی الاضلاع آن کوکب
و چنانکه گفتم چون نسر آن را قاعده سازند ماهی
شمال هم بالای آن برمثال مثلثی باشد مختلف
الاضلاع مجره بود آنرا ردف و ذنب الدجاجه

خوانند و بعد از و از جانب شمال بر نفس مجره چند ستاره که در روشنی
بیکدیگر میمانند بر صورت شتری و عوام آنرا شتر میخوانند و از آن
ستارگان یکی که بیشی بر می آید بر کوهان شتر آن را کف
الخضیب خوانند پس با این تعریفات بیست ستاره را
وصف کرده آمد که از بس ان به سهولت ارتفاع توان گرفت و آن
اینست ٥ عین الثور ٥ عیوق ٥ ید الجوزاء الیمنی
٥ رجل الجوزاء الیسرى ٥ شعری یمانی ٥
شعری شامی ٥ راس التوام المقدم ٥
راس التوام المؤخر ٥ قلب الاسد ٥
فرد الشجاع ٥ صرفه ٥ السماک الاعزل
السماک الرامح ٥ نیر الفکه ٥ قلب العقرب
النسر الواقع ٥ النسر الطایر ٥ راس الحوا
ردف ٥ کف الخضیب و بر بیشتر اسطرلابها
این کواکب را نقش کنند هر کس این را بشناسد

به اشتباه نیفتند اورا
کفایت باشد والله
اعلم بالصواب

این چند کلمه بتاریخ دویم شهر شعبان
المعظم قلمی گردید سنه ۱۲۰۲